

helaas nog door zoo menig Christen wordt naverteld, alsof de Dood niets anders was, dan dat we, naar de wet der natuur, eens sterven moeten.

En daartegenover, anderzijds, de voorstelling van Gods Woord, dat de Dood het geweld van Satan is, een onreine, onheilige, diep zondige macht, die niet door natuurwet, maar als een vloek der zonde over ons gekomen, ons nu reeds geestelijk verwoest, straks ons tot stof doet wederkeeren, en ons eeuwiglijk in haar sombere banden beknecht houdt.

Aan wien zult ge u houden? Aan de wereld, die er niets van weet, en alleen rekent met wat zij van den Dood ziet? Of wel aan uw God, die den Dood tot in zijn merg en zijn kern kent, die ons eerst met den Dood dreigde, toen den Dood over ons gebracht heeft, en elk middel, tenzij ge u tot Christus bekeert, aan den mensch heeft afgesneden, om zich voor nu of voor eeuwig aan die vreeslijke macht des Doods, d. w. z. aan den eeuwig Dood, te onttrekken?

En dan hebt ge immers geen keuze? Dan moet ge uw God gelooven. Dan is het, zoo als Hij het u verklaart, en is al wat de wereld in haar lichtzinnigheid bazelt, niets dan spel der verbeelding en zelfbedrog.

Prent het u daarom diep in, dat de Dood deze boze, onheilige, al uw menschelijk geluk voor eeuwig verwoestende macht is. Gevoel het zelf, en onderwijs er uw kroost in, dat de Dood door niets anders dan door den onheiligen band van uw schuld en uw zonden in u en aan u vastligt, en daardoor macht over u heeft.

Versta het en denk het in, dat er aan die verpletterende macht des Doods geen verwikken of verwerpen is, zoolang ge zelf u tegen den Dood poogt te verwerpen. Of zou het lijk zich in zijn graf kunnen oprichten, om de zerk, waaronder het begraven ligt, van zich af te werpen?

En als ge dit nu verstaat, en alzoo weet, wat de Dood is, en u niet langer in het wezen en de kracht en het geweld van den Dood verjast, dan zult ge ook uw Pascha begripen, in het »Immanuel verrees« genietten, en met volle teugen den troost en de blijdschap indrinken, als ook u de zegeroep tegenklinkt: De Heere is waarlijk opgestaan!

Want nu treedt de Christus voor u, als de Held Gods, die »het vleesch en bloed der kinderkerken aannam«, en in dat vleesch en bloed, den Dood aangreep, den Dood in de lendenen aantastte, met den Dood om den prijs van al Gods uitverkorenen worstelde, en zich zoover onder zijn macht begaf, tot hij zelf den adem uithaalt, en zijn geest beval in 's Vaders handen.

Toen weende de aarde, omdat het scheen, alsof deze Held Gods in zijn ontzettend Paasch door den Dood overmand, overmocht, overwonnen was. En, natuurlijk, waar hij in deze angstige aller worstelingen ondergegaan, dan zou de macht des Doods voor eeuwig nooit te breken zijn geweest, en zou elk onzer voor eeuwig als zijn prooi in de banden der Hel beklemd zijn geraakt.

Dat was de gre der duisternis, toen alle demonen kregen van duivelsche vreugd uitstieten, en Gods engelen droef het gelaat bedekten.

Maar na die ure komt het keerpunt. Ten derden dage verrijst uw Heiland. Niet in schijn, niet in de verbeelding der jongeren, maar wel waarlijk staat hij op uit de dooden.

En nu schrikt de Dood, en beeft Satan, en alle demonen deinen terug; maar Gods engelen treden toe. Zij luichten eer nog een enig mensch voor Jezus' Opstanding danken kon.

»Wat zoekt gij,« zoo vragen ze ons, »den Levende bij de dooden? Gij zoekt Jezus den Nazarener. Ziet, hij is opgestaan uit de dooden, en gaat u voor. Wij, Gods engelen, hebben het u aangezegd.«

En zoo overwon uw Heiland.

Zoo leeft hij, niet voor zichzelf, maar voor u, om met den arm der sterkte den u overwonnen en in zijn macht gebroken Dood te verhoeden, dat hij ooit weer een van Gods uitverkorenen aan zou randen.

Zoo breekt hij de macht des Doods, nu reeds in uw ziel, straks in uw sterven, rijker reeds na uw sterven, en eens volheerlijk, als hij wederkomt op de wolven, en ook gij in glorie op zult staan, om dan in het eind den Dood zelf in den poel des vuurs te zien werpen.

En daarom, zingt lof den Heere, die eeuwig leeft, op ons Paascheest, dat ook nu weer aanbreekt.

Doorleest het in al zijn diepte wat het zegt, dat uw Heiland in den Dood om uwentwil wegvoer, maar nu waarlijk is opgestaan.

En heft met dat »waarlijk opgestaan« in uw hart en op de lippen, ook zelve ten Dood en Graf den triomfvolle vol heilige ironie op: Dood, waar is uw prikkel, Graf, waar is uw overwinning?

Voor God de glorie, »die ons de overwinning geeft door onzen Heere Jezus Christus!«

„Moest de Christus niet deze dingen lijden?“

Moest de Christus niet deze dingen lijden, en alsoo in zijn heerlijkheid ingaan?

Luk. 24: 26.

Onze Heiland gunt ons, nadat hij was opgestaan, zelf een terugblik op het lijden, dat achter hem lag.

»Moest,« zoo vroeg hij aan Cleopas en zijn metgezels, »moest de Christus niet alle deze dingen lijden, en alsoo in zijn heerlijkheid ingaan?«

Een kort, een vluchtig, een snel uitgesproken woord, maar waarin hij, die den breeden, diepen stroom van smart en dood doorwaald, nogmaals al den weemoed en al de bange worsteling zijner ziel saamvatte, om het als in één blik voor de heugenis zijner jongeren af, of het

Alle deze dingen, hoe onnoemelijk veel lag in dat korte woord niet in! De beker boordvol en overlopende, door zijn eigen Heven Vader hem op de hand gezet. En dien beker had hij uitgedronken teug voor teug, op het laatste druppel voor druppel, tot in het einde ook de heffe hem niet gespaard was.

Alle deze dingen, wat ging dat alles-saamvatend woord terug voor hem, die »van den beginne zijner menschenwording«, en dat »alle de dagen zijns levens«, den toorn Gods tegen de zonde van ons menschelijk geslacht gedragen had.

Alle deze dingen, wat bange herinnering wekte het niet in hem op aan wat hij geleden had reeds door de enkele aanraking met ons in jammer en zonde verzonken menschelijk geslacht; geleden door wat Satan en zijn demonen tegen het heilig Kind Gods en straks tegen den Leeraar in Israël gemachineerd had; geleden door wat de kinderen der wereld in hun onwetendheid, of de mannen der wereld in hun kwaadaardig opzet aan Jezus hadden aangedaan; geleden van de schare die hem niet begreep, van het volk van Israël, dat zijn Messias nariet en steenigen wilde; geleden van de machten der aarde; en geleden van zijn eigen, anders zoo trouwe, maar zoo telkens verblinde jongeren, bovenal.

Alle deze dingen, o, wie zal het naar waarde opsommen, wat al die lange jaren Jezus in zijn hart heeft gewond, in zijn ziel heeft gekrenkt, en hem aan smartelijk verdriet, door miskenning en laster, straks door aanranding, hoer en vermetelen overmoed is aangedaan?

Alle deze dingen, waar zoudt ge aanvangen en waar eindigen, zoo ge al, wat in dat saamvatend woord van de vlucht naar Egypte af tot aan het Eli Lamo Sabachthai besloten ligt.

Het is zulk een wereld, zulk een onpeilbare diepte, zulk een oceaen van lijden, die in den toorn Gods, die om onzen wil over hem kwam, hem van alle kant omringde, dat ge verstaat hoe de man der kunst aan den Man der smarte het woord uit de Klageliederen op de lippen kon leggen: »Gij allen, die op den weg voorbijgaat, schouw het aan en ziet, of er een smart gelijk zij aan mijne smart.«

Bovenal omdat Jeremia er bij klaagde: »Geleijk de smart, die de Heere mij aangedaan heeft, toen Hij mij bedroefd heeft ten dage van de hutigheid zijns toorns.«

En van dat lijden vraagt nu hij, die het al doorleest, nadat het doorworsteld is: Moest het niet?

Moest niet de Christus alle deze dingen lijden? Voelt, tast ge zelf niet, dat het niet afgewend kon worden, niet afgewend mocht worden, en alleen daarom niet afgewend is?

Er heerschte hier een hoog, een heilig moeten, diep van zin vooral op de lippen van hem, over wiens lippen de klagende bede was gekomen: Neem, Vader, dezen drinkbeker van voor mij weg, tenzij dat ik hem drinke.

En dat hooge, heilige moeten is niet als een mysterie, dat hij voor zijn jongeren ontsluit. Hij zegt niet: »Gij kondt dit niet vermoeden, maar nu, nadat het alles geleden is, zeg ik het u. Het moest alzo, het kon niet anders.«

Eer integendeel beroept de Overwinnaar over dood en graf zich op hen zelve, op wat ze ook buiten hem weten konden, op hetgeen uit heel de Schrift des Ouden Verbonds openbaar was, dat de Messias al hij kwam, zou zijn als het Lam Gods, dat de zonde der wereld wegneemt, maar dan ook als een van God geplaagde en verdrukte zou zijn, en zijn ziel zou stellen tot een schuldoffer.

Moest niet, zoo vraagt Jezus het hun zelve al, moest niet, naar wat u zelf uit Gods Woord als zeker geldt, moest niet de Christus alle deze dingen lijden, en eerst alzo ingaan in zijn heerlijkheid?

Ja, sterker nog. Jezus zegt toch niet: »Moest niet de Christus lijden?« maar heel anders: »Moest niet de Christus alle deze dingen lijden?« als vroeg hij hun af, of niet geheel het program van zijn donkeren, somberen lijdensweg in Mozes en de profeten stond voorgegeekend.

Jezus zag het wel, zijn lijden had hen verast; zijn jongeren hadden er vooraf niet in kunnen komen; plotseling was het hun overvallen en had het hen overmand.

En nu van achteren overtuigt de Heere hen zelf, dat die verrassing zondig was; dat al deze dingen hun niet als vreemd hadden mogen voorkomen. Dat veelteer alle deze dingen voor hen juist een zegel te meer voor zijn Messiaschap hadden moeten zijn.

O, Heel anders zou het geweest zijn, als ze de Schrift niet maar uitwendig, maar de Schrift ook geestelijk verstaan hadden.

Want immers het stond in heel de Schrift zoo kennelijk en zoo duidelijk geteekend, dat het zó en niet anders moest loopen, en dat de Christus alle deze dingen moest lijden, om door de poorte der gerechtigheid in zijn glorie in te gaan.

Zoo staat dat moeten dus op de Heilige Schrift, want beginnende van Mozes en al de profeten heeft Jezus hun zelf dat heilige moeten breed en klaarlijk uit het Woord van God verklaard.

Het moest omdat het in Mozes en al de profeten zoo stond.

Eerst was het beeld van Messias getoond; nog voor Messias op aarde in het vleesch kwam. Reeds in het Oude Verbond had de Heere, gelijk in Hebr. 1: 5 staat, zijn Zoon ingezet in de wereld. Nog niet in het vleesch, maar in held.

Vooraf werd aan Israël vertoond, hoe en wie Messias zijn zou, opdat wanneer hij kwam, Israël dat vanouds gegeven beeld met zijn verschijning vergelijkende, in heilige geestdrift uit zou roepen: »Gij zijt de Zoon Gods, de Koning van Israël!« en alom de stem des gejuichs zou opgaan: Heden is in onze ooren en voor onze oogen deze Schrift vervuld geworden.

Vandaar dat Jezus zelf, en de Evangelist en de Apostel, er ons zoo gedurig om strijd op wijzen, dat ook dit nog aan hem geschieden moest, opdat de Schrift zou vervuld worden.

Ja, zoover strekt zich dit uit, dat de Evangelist als het toekomst aan het Volkracht dat van Golgotha weerklok, ook dit Volkracht als vervulling der profetie verstaat.

In die Heilige Schriftuur, die Gods liefde aan Israël schonk, stond de Messias afgebeeld; afgebeeld in heilige symbolen; afgebeeld in een breede reeks van typen en gebeurtenissen; afgebeeld in lyrischen zang en heilige profetie; afgebeeld in zijn wezen, afgebeeld in zijn ambten, afgebeeld in het werk dat hij volbrengen, in de overwinning die hij behalen zou, maar afgebeeld ook in het lijden dat hem zou overkomen.

Levensbeeld en Levensprogram beide lag in Mozes en de Profeten met zoo duidelijke trekken geteekend.

En nu, nu die Eénige, dien God liefhad, gekomen was, en datzelfde eens geprofeteerde beeld in vleesch en bloed had vertoond, en dat ontzettende lijdensprogram ten einde toe vervuld had, nu vraagt hij, als met die Schrift in de hand, het aan zijn jongeren af, of het

niet alzo moest gebeuren, en of de Christus niet alle deze dingen moest lijden, en alsoo in zijn heerlijkheid ingaan.

Maar natuurlijk, dat is niet om die Schrift.

Het was niet zoo, dat het toevalligerwijs en ongelukkigerwijs in die Schrift nu eenmaal zoo stond, en dat, nu het er zoo stond, helaas, geen ontkoming mogelijk was.

Het is met de Schrift niet als met Pilatus' opschrift op het kruis, dat nu God zou uitroepen: Wat geschreven staat, dat staat nu eenmaal geschreven, en daarom moet het zoo uitgevoerd.

Het was niet als met der Meden en der Perzen wet, die men om de heilichheid der wet te verhoogen, nooit wijsgen wilde, alsof ook nu, om maar die Schrift hoog en heilig te houden, Jezus moest opgeofferd, opdat die Schrift uit zou komen.

Wie het zoo verstaat, voor dien is de Schrift een feit, en voor dien spreekt er geen woord des ewigen levens uit.

Nooit, nooit mag het ons om die Schrift als Schrift, zonder meer te doen zijn, maar altoos eeniglijk om die Schrift als Woord van God.

Om God, en niet om die Schrift, beweegt het de historie van zonde en genade als om haar eeuwig Middelpunt; en nooit mag die Schrift om iets anders eere hebben, dan omdat in haar het woord van onzen God tot ons komt.

Ook hier dus moest de Christus alle deze dingen lijden, niet omdat het alzo in die Schrift stond, maar omdat God het alzo in die Schrift, ons ter leering en ons ter ontdekkende, gezet, ons voorgehouden en geprofeteerd had.

De niet af te wenden noodwendigheid, dat onze Heiland, op wien al onze hoop staat, alle deze dingen moest lijden, om als het schaaft dat stom is voor dien die het scheert, stil en willig zijn zelfofferande te volbrengen, lag niet in die Schrift, maar in God.

Omdat God God is en niet zich zelf kon verloochem, en omdat er bij Hem geen verandering is noch schaduw van omkeering, daarom moest het zoo, en dat het zó en daarom moest, dat openbaart ons de Heilige Schrift.

Eenmaal had immers God tot Mozes in den braamsbosch gesproken: Ik zal zijn die Ik zijn zal, dat is mijn Naam eeuwiglijk, en in dat Jehova zijn van den Almachtige, daarin lag de noodwendigheid, dat Jezus den beker moest uitdrinken, uitdrinken tot den laatste druppel.

Niet alsof er een wet boven God was, waarvan God de Heere onderworpen zou zijn, zekere eeuwige wet, die ook God zou binden.

Alles bepalend, maar zelf door niets dan zich zelf bepaald, is er in God geen moeten, dan dat opwelt uit zijn eigen Wezen.

Tegen dat hoogheerlijk en heilig Wezen was onze zonde ingegaan, en tegen die zonde werkte, opdat Hij zich zelf d. l. God, zou blijven, zijn Goddelijke toorn met al het wicht zijner almachtigheid in.

En hieruit kwam dat bittere, dat ontzettende moeten, dat het niet anders kon, of nu Jezus moest alle deze dingen lijden.

Er was voor hem geen ontkomen, opdat er ontkoming voor u zou zijn.

E Voto.

Voor de vier deelen van E Voto zullen twee banden beschikbaar gesteld worden, zoodat beide malen twee deelen in één band worden gebonden.

Deze banden kunnen niet van linnen, maar moeten van sterk leder zijn, en voorts dien stillen, deftigen vorm hebben, die bij zulk een werk past.

Zulke banden zijn thans gereed voor het eerste paar deelen, dat thans verschenen is, en worden voor de intekenaren op E Voto beschikbaar gesteld.

Elke band kost één gulden.

Zij, die wenschen, dat deze band hun franco worde toegezonden, hebben zich daartoe aan te melden bij de Administratie van ons blad, onder overmaking per postwissel of anderszins van f 1, zonder aftrek van onkosten. Op enkele aanvragen zonder betaling worden geen banden verzonden.

De Administratie.

Amsterdam, 23 Maart 1894.

Dragers van een beginsel.

Er zijn Gereformeerde kringen, waarin men het hoogste bereikt acht, indien men als kleine groep bevrediging vindt van zijn kerkelijke behoeften, en invloed genoeg kan oefenen, om binnen die kleine groep de eere zijner belijdenis te handhaven.

En zeker reeds dit is niet gering. Onze godsvrucht vraagt voor haar kerkelijk leven rust en zuiverheid. Doel van ons kerkelijk leven moet allereerst zijn, om voor onze eigen ziel en die der onzen de goede prediking des Woords en de zuivere bediening der Sacramenten te hebben.

In zijn kerk in eendeloze onrust te leven, gelijk dit jarenlang onder het Synodaal bestuur het geval was, strijdt niet de eischen van het vroom gemoed.

Buiten onze kerk mogen we in den strijd tot aan onzen dood toe volharden, binnen de wanden onzer kerk wenschen we iets van den »vrede Gods« in te ademen, en elke kerk bidt er om, dat de »verborgenheid des Heeren« boven haar tente moge zijn.

Gelijk we in ons gezin dorsten naar stil huiselijk geluk, en daarom niets zoo zeer schuwen als huiselijke onmin en versterking van den huisvrede, zoo verlangen we terecht in nog hooger zin, dat er over ons kerkelijk leven iets van een hemelschen glans opga, en het »Vrede zij in uwe tente« aan ons vervuld worde.

Maar juist de vrede binnen onze kerk moet dan ook stalen en sterken voor den strijd die ons daarbuiten wacht, en dien we niet mogen ontloopen.

Aan elke kerk, en zoo ook aan de Gereformeerde kerk is een heilige taak toevertrouwd in haar belijdenis en in de beginselen waarvan die belijdenis uitgaat.

Die beginselen mogen daar niet als in een lantaarn, met twee donkere voorkanten, naar binnen zijn opgesloten, maar moeten naar buiten uitstralen.

Christus' kerk moet zijn als een stad op een berg.

Terwijl nu ook in onze dagen in de wereld allerlei beginselen dooreenwoelen en worstelen om de hoogte hand te verkrijgen, schonk God ons de genade, dat ook het Calvinistisch beginsel weer opleefde en tot meerder eere kwam.

Maar natuurlijk, hiernede is ons dan ook de verplichting opgelegd, om dit beginsel invloed te doen oefenen.

Het mag niet onder de korenaat weggestopt, maar moet op den kandelaar geplaatst om helder te branden, en zijn schijnsel te doen uitgaan naar allen die rondom zijn.

Het moet niet schuilen, maar schijnen.

Schijnen door heel ons dorp, schijnen in de stad, waar God de Heere onze woonstede vestigde, schijnen over heel ons vaderland, over heel ons volk.

Laten we dit na, dan zal God de Heere, in zijn gerecht oordeel, ons licht weer van ons nemen, om ons of onze kinderen nogmaals te doen wandelen in de duisternis van weleer.

Ons is een kans geboden, en we onzer, zoo we die ongebruikt laten voorbijgaan.

Vandaar de roeping van Nederlands Calvinisten, om langs alle paden en wegen in ons nationale leven de heerlijkheid van hun beginsel te laten uitkomen.

Op het gebied der armenzorg, in de zending, op het erf van kunst en wetenschap, in school en staat.

Daartoe nu is vereniging en ordening van onze krachten noodig.

Een half miljoen overtuigde belijders, die meer dan één tiende deel van de natie uitmaken, vermogen daartoe veel.

De Calvinisten in Prins Willem's dagen waren niet trijlerik, en wat hebben ze niet bestaan!

Just echter met het oog hierop is het zoo broodnodig, dat de kleine geschillen, die op kerkelijk gebied nog overleven, hoer hoe beter vereffend worden.

Strijd in eigen boezem, rooft u de kracht, die ge in uw worsteling met de wereld zoo dringend noodig hebt.

Al wat u op kerkelijk terrein verdeelt, breekt uw kracht naar buiten.

Wat bij trouwe samenwerking mogelijk is, wordt onmogelijk zoodra de éne broeder om kleine kerkelijke belangen zich nog tegen den anderen te weer moet stellen.

Ook daarom vooral drongen we steeds zoo ernstig aan op kerkelijke ineenstemming, op algeheele vereniging, op het worden in den vollen zin des woords van zonen van één huis.

Want wel ontkenne we niet, dat ook hierbij allerlei belangen in het spel komen, die zeker gewicht en zekere beteekenis hebben, maar toch ze zinken als in het niet weg, zoodra we de hooge, heilige roeping van het Calvinisme tegenover volk en vaderland daar tegenover plaatsen.

Gemis van goeden wil in deze ernstige tijden zou ons straks in een jammer voeren, die slechts berouw en zelfverwijt met zich zou brengen.

En daarom blijft het ons zeer ernstig dringen, of toch de Gereformeerde broeders allerwegen in den lande deze kleine geschillen zoo spoedig mogelijk vereffenen mochten.

Dat ze iets, dat ze veel, wat toch bijzaak is, mochten toegeven, om het groote doel te bereiken, waarop zich aller oog te richten heeft: De vervulling van de heilige roeping die op ons, als dragers van het Calvinistisch beginsel, tegenover vaderland en volk rust.

Krachtsverspilling.

V.

Het gestelde vraagstuk was dan: Hoe kunt ge, bij het vasthouden aan het dubbele stelsel of het stelsel van concurrentie, de zaken zó inrichten, dat ge buiten den weg van zonde blijft en niet verloopt in roekeloze krachtsverspilling?

Op die vraag dienden nu de Synodale Deputaten hun antwoord in, bij wijze van een project voor de beoogde samenwerking van de twee Theologische Inrichtingen, enerzijds de Theologische Faculteit en anderzijds de Theologische School.

Dit ontwerp kwam hierop neer, dat beide Inrichtingen niet langer plaatselijk zouden gescheiden blijven, maar zich beide huisvesten zouden in eenzelfde stad of dorp, en, eenmaal saamwonende, over en weder van elkanders colleges profijt zouden trekken.

Anders niet.

De wijze waarop deze samenwerking en dit profijt trekken van elkanders colleges nader in concepten geregeld was, raakte de uitwerking. Daarop kan dus hier slechts zijdelings worden ingegaan.

De vraag toch, of die uitwerking niet ook anders, en e. q. juist, scherper, vollediger kon geregeld en omschreven worden, zou ten slotte op een quaestie van »Rechtshabere« uitloopen en daarom is het ons allerniet te doen.

Hoofdzak is en blijft maar, of men, ter vernijding van de zonde van roekeloze krachtsverspilling, al dan niet in een stelsel van profijttrekking van elkanders colleges heil kan vinden.

Wat verstaan we hierbij onder profijt-trekking van elkanders colleges?

Dit volgt vanzelf uit de bepaling, die we van de nu bestaande krachtsverspilling gaven.

Die krachtsverspilling bestaat op dit oogenblik hierin, dat, om ons nu tot twee katheders te bepalen, te Amsterdam Dr. Rutgers en te Kampen Docent Wielenga

Kerkgeschiedenis en Kerkrecht doceeren en dus beide hetzelfde doen; dat te Kampen Dr. Bavinck en te Amsterdam Dr. Kuiper Dogmatiek en Encyclopedie onderwijzen, en dus beiden hun tijd en kracht hebben te geven aan eenzelfde taak.

Nu is het aantal studenten noch te Amsterdam noch te Kampen zó aanzienlijk, dat niet beide groepen zeer wel in eenzelfde collegezaal plaats zouden kunnen vinden. Zelfs zou dit voor meer dan één college opgewekter zijn.

En zoo rijst vanzelf de vraag: Waarom kunnen niet de studenten van beide Inrichtingen saam hetzelfde college volgen, en daardoor voorkomen dat twee mannen hun beste krachten moeten spillen aan het doen van tweemaal hetzelfde?

Thans is noch Dr. Rutgers noch Docent Wielenga in staat, om geheel zijn vak te omvatten of zelfs te overzien. In de eerste verte niet. Bij samenwerking daarentegen zou b.v. Dr. Rutgers al zijn kracht kunnen wijden aan het tijdperk der Reformatie, en Docent Wielenga aan de eerste periode der Christelijke kerk, die thans vooral zoo uiterst gewichtig is, maar waaraan onder ons tot dusver zoogoed als niets kon gedaan worden.

Beiden konden dan op hun terrein, principieeler, deze studie drijven, en beiden konden als vrucht dier eigen studie, colleges geven, waarvan de studenten van beide Inrichtingen konden profiteren.

Iets wat natuurlijk evenzoo geldt van alle overige Theologische vakken. Zelfs van de vakken die het ambt betreffen. Ook deze vakken, die vroeger nauwelijks meetelden, nemen thans een steeds breeder plaats in. Vrijwel vooral van Schielemachers optreden.

Hierdoor zou men het schoone resultaat bereiken, dat de Docenten te Kampen niet langer dervij met colleges overstelpt zouden zijn, dat schier heel hun dag gebroken wordt; aan beide Inrichtingen zou in elk hoofdvak eigen studie in principieelen zin worden geleverd; van de lessen aan beide scholen zou door de studenten van beide Inrichtingen geprofiteerd worden; en de studenten, die straks saam in één kerkverband zouden dienen, konden reeds als studenten met elkaar bekend raken.

Op die wijze kon het dubbele stelsel of het stelsel van concurrentie stand houden, en toch elke zonde van krachtsverspilling worden gemedend.

Hiervoor nu zijn slechts twee dingen noodig, en deze zijn: 1°. dat beide Inrichtingen gevestigd zijn in eenzelfde plaats; en 2°. dat beider leerplan in verband komt.

Vestiging in eenzelfde plaats is noodzakelijk, omdat men anders buiten staat is, over en weer, elkanders colleges te volgen.

Dit zou misschien nog denkbaar zijn, indien men b.v. in Den Haag en in Delft gevestigd was, en de college-uren zó inrichtte dat de éne Inrichting 'smorgens, de andere 'smiddags haar lessen gaf; maar vestiging in Amsterdam en Kampen sluit alle wederkeer college-bezoek uit.

Hier behoeft dan ook niet over geredeneerd te worden.

Te minder ligt er ook in dit denkbeeld van vestiging in éne plaats iets aanstootelijks, omdat, reeds lang vóór de vereniging van beide kerkengroepen, herhaaldelijk plannen ter tafel zijn geweest, om de Theologische School van Kampen naar Amsterdam of Utrecht te verplaatsen.

Wie de Synodale Handelingen van de Christelijke Gereformeerde kerk naslaat, zal zien, dat dit onderwerp jaren achtereen, van meer dan éne zijde aan de orde was gesteld, en dat er over deze verplaatsing met de kerken van Amsterdam en Utrecht onderscheidene onderhandelingen zijn gevoerd.

Vooral het Utrechtsche plan komt hier in aanmerking, overmits daarbij het denkbeeld ten grondslag lag, om de studenten der School ook van de Universitaire colleges partij te laten trekken.

Dat die plannen toen schipbreuk leden, was natuurlijk.

Aansluiting, op welke wijze ook, aan de Rijksuniversiteit van Utrecht, zou bederf in de kerken hebben gebracht.

Reeds dat men te Kampen eenigen tijd de Utrechtsche handboeken gebruikte, was lang niet in den haak. Hoeveel goeds toch in deze handboeken mocht schuilen, op het stuk van beginselen stonden ze alle regelrecht tegen het Gereformeerde beginsel over, en waren dus niet alleen niet in staat, om onze kerken te bouwen, maar moesten er ongemerkt verkeerde beginselen in doen binnensluipen.

Dit mag men nu wel aan de Theologische School niet te euvel duiden, in zoover alleen gebrek aan beter hier leidend motief was; maar in elk geval zou verplaatsing naar Utrecht de zaak radicaal bedorven hebben.

Van verplaatsing met het doel om met de Universitaire inrichting saam te werken, kon dan eerst sprake komen, als er een Universitaire inrichting verrijzen zou, die principieel het Gereformeerde uitgangspunt aanvaardde.

Vandaar, dat er thans geen bedenking van welken aard ook kon zijn, om thans te doen, wat men eertijds reeds in het zin had, bij zooveel slechter conditie.

Vestiging in éne plaats, daargelaten nu, welke die plaats zou zijn, moest dus geacht worden, alles voor, niets tegen zich te hebben.

Doch dit was niet genoeg.

Stel toch al, dat beide Inrichtingen saamwoonden in eenzelfde stad of dorp, dan baatte u dit nog weinig, indien beide Inrichtingen bij het opmaken van haar onderwijsplan elk haar eigen weg gingen.

Dan toch zou zich gedurig het geval voordoen, dat twee colleges op hetzelfde uur vielen, dat toch op beide colleges vaak hetzelfde werd verhandeld, en dat de eischen voor beide soort colleges te stellen, te zeer verschilden.

Behalve vestiging in één plaats is dus ten tweede noodig, dat beide Inrichtingen over en weer een afspraak maken, waardoor het mogelijk wordt, dat de uren geregeld aan elkaar sluiten, dat het monnikenwerk om tweemaal hetzelfde college te geven, worde

voorkomen colleges in. Maar hi noods toe.

Zeker, gemaakt w voorstel va was; maar Indien m en het pa de examina reeds hierd om alle kr

Waren t de wederzij regeld, dat tingen alle dat de coll elkaar aan zaak, waar

Dat in h dien nog en Hoogle lantelingen ten doel, beiden lunt mina vlotte

Het ligt, men als le een zelfde s elkaar beter men in twe roeit. Alsoe beter gaat, examina afn

Maar dat iets, maar t Dit alles heeft, kan zonder dat wordt aange Dat grov krachtsversp kerk gegev den en de stu te weunen.

En hierv vestiging in ling van he wijs, toereik Hiertegen mand een den ingebra ontstaan, d richting der de kerken i ze leveren i